

- یادداشت**
- جشنواره «امامت و مهدویت» دانشگاه...
 - محمد مهدی میرزائی
 - منافقین و فرار از واقعیت تاریخ
 - رضا زنگنه
 - وزارت علوم به ماجرای دانشکده ادبیات...
 - علی پاشایی بیدار
 - چرا ارزش گذاری دارایی‌های نامشهود...
 - الله صالحی
 - روایت رشد در دل نشریات دانشجویی
 - بهروز حاجیان تهرانی
 - تفکیک تولیدکننده و مونتاژ کار تجهیزات...
 - علی حیدری
 - نقدی بر قانون «خدمت پزشکان و پیراپزشکان»
 - علی مهرآور
 - فرزندان ایران...
 - سعید نجبا
 - اهمیت صورت‌بندی مساله در آینه افزایش...
 - زهرا محسنی فر
 - مهاجر سرزمین آفتاب
 - مهردادی پیش‌بین
 - دیپلماسی فعال اقتصادی دولت سیزدهم در کمتر...

نگاه موافقان و مخالفان حکم دیوان عدالت اداری به حذف نام استادراهنما از مقالات استخراج شده از پایان‌نامه‌ها

اساتید مخالف، دانشجویان موافق

به گزارش [«فرهیختگان آنلاین»](#)، مدتی است اعتراض‌هایی از طرف دانشجویان پیرامون قید نام استاد در مقالات دانشجویان رشته‌های تحصیلات تكمیلی بهخصوص مقالات استخراج شده از پایان‌نامه‌ها مطرح می‌شود. اعتراض‌هایی که مشکل اصلی آنها در دستورات دانشگاه و نشریات علمی و نحوه امتیازدهی نهفته است. براین اساس دانشجویان ملزم هستند نام استاد خود را به عنوان نویسنده اول و مسئول در مقالات خود بیاورند، با این کار دانشجویان هم امتیاز کمتری نسبت به استاد خود دریافت می‌کنند و هم مقاله‌ای که ممکن است به تنها یی آن را نوشته باشد، با استاد خود سهیم شوند. همین موضوع باعث شده یکی از دانشجویان علامه طباطبایی در شکایتی به دیوان عدالت اداری خواهان حذف تبصره 1 ماده 11 شیوه‌نامه نظارت بر اجرای دوره دکتری آموزشی-پژوهشی دانشگاه علامه طباطبایی مصوب ۱۳۹۴، مبنی بر درج شرط نویسنده مسئول بودن استادراهنما در مقالات علمی-پژوهشی مستخرج از رساله دکتری بشود. این دانشجو از دو جهت به این تبصره شکایت کرده است که اولاً چاپ مقالات دکتری باید همراه با نام استادراهنما باشد و ثانياً نام استادراهنما به عنوان نویسنده مسئول مقاله نوشته شود. اول مردادماه دیوان عدالت اداری حکم خود را مبنی بر این شکایت صادر کرد و طرف دانشجو را گرفت.

براساس این حکم الزام دانشجو به درج نام استادراهنما به عنوان «نویسنده مسئول» مغایر قانون است؛ چراکه براساس قانون حمایت از حقوق مولفان، مصنفات و هنرمندان (اصلاحی ۱۳۸۹)، مقاله علمی-پژوهشی مستخرج از پایان‌نامه، اثر حقوقی مستقلی است که پدیدآورنده آن دانشجو است و مالک فکری آن محسوب می‌شود و استادراهنما صرفاً وظیفه نظارت بر آن را دارد و طبق آن شیوه‌نامه نظارت بر اجرای دوره دکتری آموزشی-پژوهشی دانشگاه علامه طباطبایی بخشی را که ناظر بر شرط نویسنده مسئول بودن استادراهنما در مقالات علمی و پژوهشی مستخرج از رساله دکتری است، باطل کرد. به همین خاطر گفت و گویی با چند تن از دانشجویان و اساتید دانشگاه پیرامون این موضوع داشتیم.

استادراهنما کاری نمی‌کند!

شاید بتوان این حکم دیوان عدالت اداری را گام تازه‌ای در جهت احقيق حقوق دانشجویان تحصیلات تكمیلی دانست که تاکنون مجبور بوده‌اند مقالات خود را با نام استاد به چاپ برسانند. در همین مورد رحیمی، دانشجوی دکتری دانشگاه تهران ابتدا با اشاره به این موضوع که هنوز رانت چاپ مقالات وجود دارد، گفت: «یک قانون نانوشته وجود دارد که بیشتر اساتید از آن

ایران به جنکجویان خیابانی رحم نمیکند

مجلات رشد تیراز میلیونی دارد

وشد در حال افت

سوءاستفاده حداکثری از اروپا

باید هاب ارزی ایران را عرض کنیم

چند کیلو خرطه برای مراسم ...

پله؛ الماس در خشان تاریخ سلسائو

ایران از ۳ تیم صعود کننده آسیا بهتر است

حلالی؛ باشگاهها برای جوان گرایی در تیم ملی کار چندانی نکردند

لیگ برتری های نیم فصل وارد تقویم جام حذفی می شوند

عیسی سرخپوش میماند؟

برنامه ویژه پرسپولیس برای دربی

تغییر زمان دربی؟ بعید است چون همه برنامه ها به هم می ریزد

ما را به خیر تو امید نیست

اراده 344 میلیارد تسهیلات بانکی به دانشجویان در سال گذشته

سهم 11 درصدی صنایع فناورانه از GDP آمریکا

اعتراض کامیون دارها دروغ است، اعتراضشان واقعی

از سختگویی وزارت راه و مسکن تا اعضای کمیسیون عمران مجلس، کسی حاضر به پاسخگویی و صحبت پیرامون مشکل همیشگی مسکن نشد

عکس یادگاری بازیکنان استرالیا با مسی بعد حذف از جام جهانی

بایگانی

مرتبه ها

...

پیشرفت نوآوری در چین از مسیر دانشگاه ها می گذرد

راه حل مشکل کم آبی ساخت سدهای زیرزمینی است

رشد 25 درصدی تولیدات علمی دانشگاه آزاد در 3 سال اخیر

افزایش ۴۵ درصدی رجوع به مقاله های علمی دانشگاه آزاد

چین؛ شریک علمی خوبی برای ایران خواهد بود

وابستگی به بودجه نفت؛ سد کاربردی سازی مقالات

رشد نانو در همه حوزه ها جز مقالات

هت تریک صدرنشینی در مجلات علمی ایران

پایان نامه ها از تعليم و تربیت اجتماعی می گویند

شبکه علمی اساتید طراحی و راه اندازی می شود

این دانشجوی دکتری گلایه خود را این گونه بیان می کند: «استادراهنما مبلغی را در ازای همکاری با دانشجو دریافت می کند، در صورتی که وظیفه او راهنمایی دانشجو است. پس عملای الزامی برای ثبت اسم استادراهنما وجود ندارد، زیرا حتی یک کلام از مقاله یا پایان نامه را استادراهنما ننوشته است. طبق اساسنامه حتی یک کلمه از پایان نامه متوجه استاد نبوده و اگر پایان نامه و مقاله ای دارای ایراد باشد، نقص آن بر عهده نگارنده و پژوهشگر است. در این روند استادراهنما به طور کلی راهنمایی هایی را انجام می دهد و به دانشجو می گوید چه اقداماتی را انجام دهد، اما سایر موضوعات آن از جمله تحقیقات و جزئیات را محقق جلو برده است. جالب آن جاست اگر محقق اشتباه کرده باشد، استاد خطا را بر عهده نمی گیرند، اما می خواهند از سود آن که همان امتیازات چاپ مقاله است، استفاده کنند، بدون آنکه ذره ای تلاش کرده باشند.»

این دانشجو می گوید: «حذف نام استادراهنما چنانکه گفته شد، باعث دشوار شدن چاپ مقاله در ژورنال ها و نشریات داخلی می شود، البته اگر دانشجو بتواند مقاله خود را برای نشریات علمی خارجی بفرستد؛ به خاطر اینکه چنین عنوان هایی برای آنها اهمیت ندارد، در واقع به شرط داشتن کیفیت، مقاله چاپ می شود.» او ادامه می دهد: «این اقدام، کار بسیار خوبی است، چون عملای استادراهنما کار چندانی برای نوشتن پایان نامه یا مقاله نکرده است که بخواهیم نام او را در ابتدای مقاله منتشر کنیم.»

زحمات دانشجو به نام اساتید

شکوهی یکی دیگر از دانشجویان دکتری دانشگاه تهران این گام را به نفع دانشجو دانسته و گفت: «این گام یقیناً به نفع دانشجویان است و باعث می شود اساتید براساس پایه های دقیق تری ارتقا پیدا کنند، چرا که یکی از ملاک های ارتقای مراتب دانشگاهی اساتید مقالاتی است که دانشجویان زحمت نگارش آن را بر عهده دارند، اما نام استاد به عنوان پژوهشگر در آنها نوشته می شود.»

او گفت: «فرض کنیم من استاد هستم و سالی چند دانشجو دارم که حداقل پایان نامه یا دکتری را با من برداشته اند، به راحتی پس از چند سال می توانم 10 تا 20 پایان نامه و به تبع آن مقاله داشته باشم، بدون اینکه کار خاصی انجام داده باشم. مساله اینجاست که این موضوع به پایه ای برای ارتقای اساتید تبدیل شده است و حتی نوعی رکود علمی را در برخی اساتید به وجود آورده، چرا که مقالات اساتید به این سبب که استادراهنمای دانشجویان هستند به صورت اتومات توسط دانشجویان نوشته می شود و عملای اقدام خاصی برای تولید مقاله توسط اساتید صورت نمی گیرد. در پایان نامه ها و مقالات عملای اساتید راهنمای کار چندانی انجام نمی دهند و گاهای حتی راهنمایی خاصی هم نمی کنند، در واقع اکثر این خود دانشجو است که کار را پیش می برد. به عنوان مثال من 99٪ کارهای مقاله خودم را پیش برم و استاد اصلاً راهنمایی خاصی نکرد.»

او گفت: «عموماً مرسوم است از بابت احترام و اینکه مجلات علمی مقاله را برای چاپ قبول کنند، نام استاد به عنوان نویسنده مسئول منتشر شود و به همین دلیل اعتبار مقاله از آن استاد می شود. در اینجا حق دانشجو ضایع می شود، چرا که استادراهنما کار خاصی انجام نداده است، اما بیشتر امتیاز مقاله برای استادراهنما ثبت می شود و با آنکه دانشجو همه کارها را انجام داده است عایدی خاصی از این طریق نصیب شود ولی استاد از همین طریق می تواند پیشرفت کند.»

شکوهی گفت: «مدتی پیش در یکی از سایت های آماری پیرامون مقالات، آمار عجیبی دیدم؛ علی ربیعی، سختگوی دولت از سال 88 تا 95، 232 مقاله داشته است. اگر مثبت فکر کنیم و بگوییم کپی یا تقلب وجود نداشته، خیلی از این مقالات برای دانشجویان بوده که پایه ای برای ارتقای اساتید شده است.» او ادامه داد: «این موضوع از این جهت می تواند مطلوب باشد که دانشجو استفاده خود را از مقالات و پایان نامه های خود داشته باشد. استاد از دانشجو استفاده می کند، از طرفی پول استادراهنمایی خود را نیز دریافت و به واسطه این مقالات ارتقا پیدا می کند و با آنکه عملای راهنمایی خاصی انجام نداده، این مقالات در رزومه وی ثبت می شود.» این دانشجوی دکتری ادامه داد: «یکی از موضوعاتی که نشان می دهد اساتید راهنمای کار خاصی انجام نمی دهند، این است که اگر از خیابان انقلاب یک مقاله بخرید و آن را به استادراهنما تحويل دهید، استاد متوجه این موضوع نمی شود. اگر استادراهنما واقعاً در این سیستم دخیل باشد، عملای چنین اتفاقی نخواهد افتاد. اما شاهد آن هستیم که استادراهنمای اصلاً در جریان امور نیست. حال چگونه است که نام استادراهنما به عنوان نویسنده مسئول مقاله قید می شود. حتی در برخی مقالات و پایان نامه های برخی دانشجویان دست به آمارسازی نیز می زنند، اما استادراهنمای اصلاً متوجه نمی شود. همه اینها نشان دهنده آن است که اتفاق اخیر می تواند به نفع دانشجویان باشد و البته روند ارتقای اساتید تصحیح شود و هر فردی نتیجه زحمات خود را دریافت کند.»

استادراهنما با دانشجویی کار می‌کند، عملاً بار اصلی روی دانشجو است. برای مثال استادراهنما خودم با آنکه از پایان‌نامه راضی بود، تنها زمانی پایان‌نامه من را دید که تکمیل شده بود و فقط آن را مطالعه کرد. در همین روند می‌شود گفت وقتی مقاله‌ای از این پایان‌نامه به دست می‌آید، هیچ ارتباطی با استادراهنما ندارد؛ چراکه هیچ کار علمی‌ای برای آن انجام نداده است. بیشتر اوقات استاد برای اینکه کاری روی مقاله انجام نداده حتی نمی‌داند مقاله درمورد چه چیزی است.»

او نیز در رابطه با اعمال سختگیری در روند چاپ مقاله دانشجویان در ژورنال‌های داخلی، گفت: «اما زمانی که دانشجویان برای چاپ مقاله سراغ مجله‌ای می‌روند این خلاً وجود دارد که اگر نام استاد نباشد، مقاله چاپ نمی‌شود یا سختگیرانه چاپ می‌شود.»

این دانشجوی مقطع دکتری ادامه داد: «پولی که استاد دریافت می‌کند به این دلیل است که بتواند دانشجوی خود را پرورش دهد، اما در دانشگاه‌ها چنین اتفاقی نمی‌افتد. در دانشگاه‌های ما یک معامله دوسر سود برای استاد رخ می‌دهد، از طرفی استاد با آنکه کاری برای مقاله انجام نداده، با توجه به بودن اسم استادراهنما به عنوان نویسنده مسئول امتیاز آن را دریافت کرده و می‌تواند از امتیازهای ارتقای آن استفاده کند، از طرفی مبلغی را در این زمینه دریافت کرده است. البته برخی استادی حق را رعایت می‌کنند.»

او از ذی‌نفع دانستن دانشگاه در مقالات دانشجویان نیز گلایه کرده و گفت: «دانشگاه و استادراهنما خود را به عنوان ذی‌نفع می‌دانند و عملاً زمانی که فرد قصد چاپ کردن مقاله یا انتشار آن به صورت کتاب را دارد، باید مجوز این دو را دریافت کند. زمانی که دانشجو برای نوشتن مقاله خود بیشتر اقدامات علمی را انجام داده است، این موضوع که بدون اجازه استادراهنما و دانشگاه چاپ نمی‌شود، نمود خوبی ندارد و یک نوع بی‌رغبتی برای دانشجویان ایجاد خواهد کرد.»

نادیان گفت: «دانشجویان در روند فعلی متضرر شده و به عنوان پله‌ای برای رشد استاد محسوب می‌شوند، زیرا زمانی که مقاله با نام نویسنده مسئول دیگری چاپ می‌شود، عمدۀ امتیاز برای آن فرد آورده می‌شود. این درصورتی است که استادراهنما زحمت بسیار کمتری نسبت به دانشجو کشیده. درنهایت باید گفت دیوان عدالت اداری گام بسیار خوبی را در دفاع از حقوق دانشجویان برداشته است.»

توهینی به جامعه علمی کشور

علی‌اشرف نظری، عضو هیات‌علمی دانشگاه تهران نیز در ادامه با تایید سخنان دیگر افراد موافق می‌گوید: «از ابتدا ایده من این بوده که در رساله، پایان‌نامه، مقاله یا هر چیز دیگری که حاصل زحمت دانشجو است، الزامی برای اینکه اسم افراد دیگری در آن قرار بگیرد، وجود نداشته باشد. البته این مساله متأسفانه رایج شده و فقط زمانی که دانشجو زحمت بسیاری کشیده و می‌خواهد مقاله‌ای به چاپ برساند، باید این‌گونه عمل کند.»

او افزود: «مجله‌هایی هستند که ادعا می‌کنند ما فقط فلان دکتر و استاد را می‌شناسیم و از نام آنها استفاده می‌کنند، در حالی که اصلاً به محتوا توجه نمی‌کنند. ایده کلی من این بوده که این روش مرسوم غلط است. در دانشگاه تهران هم از ابتدا چنین روشی در گروه علوم سیاسی مرسوم نبوده و استادان پیشکسوت که ما از محضر آنان استفاده کردیم و دانشجویان بودیم، با مناعت طبع و حتی با اصرار ما دانشجویان آن موقع حاضر به پذیرش چنین چیزی نمی‌شدند.»

این استاد دانشگاه تهران ادامه می‌دهد: «استاد راهنمای خودم را اگر بخواهم مثال بزنم، به هیچ عنوان الزامی از طرف ایشان وجود نداشت و ایشان اصلاً الزامی به اینکه ما دانشجویان با نام او حتی مقاله‌ای چاپ کنیم، نداشتند. بنده پیشنهادم این است که هر کسی حاصل زحمات خود را منتشر کند؛ به نظرم این‌گونه عمل کردن در چارچوب احترام به اصل نگارش علمی حقوق نویسنده شایسته‌تر است.»

او افزود: «اگر اغلب استادی موردنظر مشارکتی در کار یا مقاله داشته باشند، یک بحث دیگر است. حتی اگر بازبینی خاصی انجام دهند و پوشه اولیه را نیز نگهداری کنند، نشان می‌دهد چقدر در کار مشارکت داشته‌اند. باز هم حرفي نیست، اما متأسفانه روال جاری نشان می‌دهد یکسری افراد بی‌آنکه هیچ نقشی در کار، محتوا و تحقیقات داشته باشند، اسم‌شان را اضافه می‌کنند، به خاطر این است که برخی استادی در کتاب «روش پژوهش و نگارش علمی» که نوشته خودم است، حدود 300 مقاله

است.»

اشرف نظری می‌گوید: «همین نکته برای جامعه علمی کشور توهین است. در گذشته اصلاً اینجنبین نبود و اساتید به این شکل عمل نمی‌کردند. ما باید مقید باشیم کاری که برای ما نیست، حتی اگر تلاشی هم برای بازبینی یا ارزیابی کار داشته باشیم، اسم خودمان را به عنوان نویسنده چاپ کنیم، بلکه از او به عنوان یک داور، ارزیاب یا کسی که از او مشورت فکری گرفته شده است، یاد شود نه به عنوان کسی که نویسنده کار است.»

حداقل سهم استادراهنما 50 درصد است

به نظر می‌رسد مسئولان دانشگاهی نظر متفاوتی نسبت به دانشجویان پیرامون این مساله دارند، سید حسین حسینی، معاون آموزشی دانشگاه تهران رای دیوان عدالت اداری را رای عجیبی دانست و گفت: «اتفاق عجیبی رخ داده است، پایان‌نامه یک طرح تحقیقاتی است که موضوع آن توسط استادراهنما تصویب می‌شود، بنابراین ایده طرح با استادراهنماست. از طرفی ممکن است در حوزه‌هایی مانند علوم انسانی نیازی به پشتیبانی مالی وجود نداشته باشد اما در حوزه‌های فنی، کشاورزی و... طرح‌هایی هستند که نیاز به پشتیبانی مالی دارند یعنی استاد باید با کمک از گرن特 پژوهشی خود این موضوع را پشتیبانی کند و اگر این پشتیبانی صورت نگیرد قطعاً پایان‌نامه و مقاله به جایی نخواهد رسید. بنابراین موضوع اصلاً کاملاً برعکس است.»

حسینی اما نظر عجیبی پیرامون مالکیت مقالات دارد و معتقد است که استادراهنما حداقل سهمی 50 درصدی از مقالات دانشجویان دارد. او ادامه می‌دهد: «از لحاظ مالکیت مادی و معنوی سهمی که باید برای طرفین قائل شویم، سهمی 50-50 است.»

او پیرامون دلایل استفاده از نام استادراهنما به عنوان استاد مسئول نیز گفت: «در دانشگاه نیز گفته می‌شود که حتماً نویسنده اول در مقالاتی که از پایان‌نامه استخراج می‌شود، اسم دانشجو به عنوان اسم نویسنده مسئول آورده شود، ولی نویسنده مسئول بودن از این جهت اهمیت دارد که هر اتفاقی که صورت گیرد باید یک نفر که شخصیت حقوقی دارد پیگیر آن باشد، به همین دلیل عضو هیات‌علمی به دلیل داشتن این نوع شخصیت و به این دلیل که می‌تواند اگر مقاله‌ای در مجله‌ای بی‌کیفیت چاپ شود، پاسخگو باشد.»

حسینی ادامه می‌دهد: «چیزی که اکنون ترویج می‌شود و سهم ما نسبت به دنیا در آن کم است، ترویج مشارکت علمی گروهی است، خلاف آنچه فکر می‌کنیم انتشار مقاله به نام یک نفر یک عمل پسندیده علمی نیست، بلکه میانگین تعداد افرادی که در مقالات خارجی در حوزه‌های فنی منتشر می‌شود بالای هفت نفر و در حوزه علوم انسانی بالای سه، چهار نفر است. عملاً انفرادی پیش رفتن ما امر پسندیده‌ای در این زمینه نیست.»

چاپ مقاله بدون اسم استاد راهنمای ممنوع

غلامرضا وثوقی، مدیر تحصیلات تكمیلی دانشگاه صنعتی شریف نیز با مخالفت با حکم دیوان عدالت اداری گفت: «نظر شخصی من این است که اگر چنانچه استاد راهنما نقش در پیشبرد علمی مقاله داشته باشد قاعده نقش ایشان در مقاله عنوان بشود، مگر اینکه حضور استاد در نوشتن مقاله کم باشد.»

وثوقی نیز همان ایراد اعتبار مقالات را آورد و گفت: «وقتی رساله دکتری با نام یک دانشگاه صحت و اصالت پیدا می‌کند، اگر پس از آن خدشهای در اعتبار مقاله چاپ شده در مجله‌ای به وجود بیاید، چه کسی پاسخگوی آن مجله خواهد بود. از طرفی قاعده‌تا لازم است تا کیفیت علمی مقاله تایید شود و اگر نام استادی نباشد، یعنی نظارت و مسئولیت صحت متوجه دانشجویی می‌شود که پس از فارغ‌التحصیلی دیگر در دانشگاه هیچ مسئولیتی ندارد و ضرر و زیان اشتباه در مقاله معطوف به دانشگاه می‌شود در صورتی که استاد ماندگاری دارد.»

او ادامه می‌دهد: «70 تا 80 درصد کار مقالات را دانشجویان انجام می‌دهند اما چاپ مقاله بدون نام استاد یقیناً اشکال دارد. هرچند نقش خود را جزئی بداند و در مواردی استاد اگر نقشی نداشته باشد در مقاله اسم خود را نمی‌آورد.»

* نویسنده: امین خلیق روزنامه نگار

نظر شما

نام

پست الکترونیک

7697

ارسال

+2

-0

پاسخ

15:25 - 1400/04/10

زینب موسوی

با سلام

بله این یک ظلم آشکار است به دانشجو دکتری که زحمت صفر تا صد مقاله حتی هزینه هایی که می پردازد و من خودم در دانشگاه آزاد قم استاد راهنمای همیچ کمکی در یک خط رساله و مقالات نداشته است و هر روز منتظر چاپ مقالات که من برایشان چه زحمتها و بی خوابی و هزینه متحمل شدم و بعد به استاد راهنمای بی سواد و بی مسئولیت باید چاپ شود آیا در نظام آموزشی تحصیلات تكمیلی از این ظلم بر دانشجو ظلمی دیگر وجود دارد استادی که با مقالات من دانشیار و یا استاد تمام میشود انشاء الله از گلویش پایین نرود

خبرنامه

جهت اطلاع از آخرین مطالب ایمیل خود را وارد کنید

ایمیل خود را وارد کنید

ثبت

تماس با روزنامه «فرهیختگان»

صاحب امتیاز: دانشگاه آزاد اسلامی

مدیرمسئول: محمدامین ایمانجانی

خیابان حافظ- روبروی تالار بورس

تلفن: ۰۲۱۶۲۹۹۴۹۵

کد پستی: ۱۱۳۵۶۳۲۸۱۶

کلیه حقوق مادی و معنوی این سایت، متعلق به «روزنامه فرهیختگان» است و استفاده از مطالب آن با ذکر منبع، بلا مانع است.